

SÚKROMNÁ ZÁKLADNÁ ŠKOLA
Oravská cesta 11, 010 01 Žilina
oravskasz@gmail.com, www.sukrzsza.sk, č.t. 041/5683006

PLÁN VÝCHOVY K ĽUDSKÝM PRÁVAM

Mgr. Lenka Brodňanová
riaditeľka školy

Plán výchovy k ľudským právam na školský rok 2019/2020

Cieľom výchovy k ľudským právam je osvojiť si vedomosti, zručnosti a postoje, ktoré sú dôležité pre posilňovanie ľudskej dôstojnosti, informovanej a nezávislej participácie na vývoji demokratickej spoločnosti, v súlade s hodnotami, ako sú ľudské práva, rovnosť, pluralita a spravodlivosť. Plán výchovy k ľudským právam je vypracovaný v súlade s Národným plánom výchovy k ľudským právam na roky 2005-2014, Deklarácie ľudských práv a slobôd OSN, Deklarácie práv detí, Medzinárodného dohovoru o odstránení všetkých foriem rasovej diskriminácie, Ústavy SR a ďalších záväzných dokumentov. Rešpektuje vývojové charakteristiky žiakov, má prispievať k ich rozvoju ako nezávislej a zodpovednej osobnosti, ktorá bude budovať svoje názory a vzťahy na princípoch dôstojnosti a nedotknuteľnosti individua.

Základné ciele výchovy k ľudským právam:

- vychovávať k humanizmu, k tolerancii a k demokracii, utváranie pozitívnych postojov a názorov žiakov,
- rešpektovať Dohovor o právach dieťaťa (oznámenie č. 104/1991 Zb. v znení oznámenia č. 50/2003 Z. z.),
- získať poznatky o ľudských právach a slobodách,
- rešpektovať práva a slobody iných ľudí, zvierat, chrániť prírodu,
- rešpektovať odlišnosti rasové, kultúrne, náboženské,
- predchádzať všetkým formám intolérance, diskriminácie, antisemitizmu, xenofóbie, rasizmu,
- prevencia kriminality, záškoláctva, šikanovania a ďalších patologických javov,
- vychovávať k právnemu vedomiu, sociálnemu cíteniu, osvojeniu základných ľudských hodnôt,
- spolupracovať s UNICEF Slovensko na spoločných projektoch,
- viesť žiakov k aktívnej účasti pri kreovaní žiackej školskej rady a podporovať participáciu žiakov i rodičov na tvorbe školského poriadku,
- vytvárať priaznivé multikultúrne prostredie v škole (prostredníctvom chápaného a kritického spôsobu štúdia jednotlivých kultúr napomôcť žiakom porozumieť iným kultúram).

Ciele výchovy k ľudským právam sme rozpracovali na niekoľkých úrovniach:

1. Samostatné akčné plány :

- výchova k ľudským právam Z: Mgr. Bc. Ivana Paúrová
- primárna prevencia Z: Mgr. Iveta Ligdayová
- výchovné poradenstvo Z: Mgr. Bc. Ivana Paúrová
- vyučovacie predmety (OBN, DEJ, ETV,NBV) Z: Mgr. Bc. Ivana Paúrová, Mgr.Tvrdá, Mgr. Pastorková, PaedDr. Trippé

Hlavné metódy a formy práce:

- rozhovory, besedy, zážitkové metódy,
- práca na triednických hodinách,
- práca s internetom,
- nástenky a výstavy,
- vysielanie v školskom rozhlase,
- akcie organizované školou,
- aktivity zamerané na prosociálne správanie,
- monitorovanie správania žiakov a dodržiavanie práv- realizácia dotazníka o šikanovaní.

3. Zapracovanie výchovy k ľudským právam do učebných osnov jednotlivých predmetov, a to:

a) *Priamym vyučovaním o ľudských právach a výchovou v predmetoch:*

Občianska náuka:

6. ročník - Ľudská osobnosť, schopnosti osobnosti, spoločenské (sociálne) skupiny, socializácia jednotlivca, sociálne vzťahy v skupinách, konflikty a ich riešenia, pozície, roly jednotlivca v sociálnej skupine.
7. ročník – Sociálne vzťahy v spoločnosti, spoločnosť, Základné ľudské práva a slobody, Ďalšie práva a slobody občanov v demokratických štátoch, sociálne a politické napätia – konflikty, vojny, extrémizmus, tolerancia, dobrovoľníctvo, charitatívna činnosť, Vianočná burza.
8. ročník- Štát a právo, Ústava Slovenskej Republiky, Práva dieťaťa- Dohovor o právach dieťaťa, Ľudské práva a slobody- predsudky, diskriminácia, Návšteva súdneho pojednávania na Okresnom súde v Žiline
9. ročník – Ekonomický život v spoločnosti- trhová ekonomika, ochrana spotrebiteľa, Voľba povolania.

Etická výchova - vzájomná tolerancia, rešpektovanie, mravné rozhodovanie, formovanie základných ľudských hodnôt, ochrana života a zdravia atď.

1. ročník - Ľudská dôstojnosť, naša rodina
2. ročník - Naša rodina
3. ročník - Pomoc, darovanie, delenie sa
4. ročník - Dohovor o právach dieťaťa
5. ročník - Poznanie a pozitívne hodnotenie druhých, poznanie a pozitívne hodnotenie seba
6. ročník - Asertívne správanie, pozitívne vzory správania v literatúre a v histórii
7. ročník - Objavovanie vlastnej jedinečnosti a identity, byť sám sebou, vedieť obhájiť svoje práva a názory
8. ročník - Zdroje etického poznania ľudstva, etické problémy doby - eutanázia, génová manipulácia, trest smrti, interrupcia, ekonomické hodnoty a etika- solidarita a dobrovoľníctvo.
9. ročník – Prehlbovanie komunikačných spôsobilostí- riešenie konfliktov, asertívne správanie, kompromis.

Náboženská výchova

1. ročník - Rodina - ohnisko lásky
2. ročník - Dôvera v rodine
6. ročník - Hľadanie pravdy
7. ročník - Sloboda a človek, sloboda a rozhodnutie, rešpektovanie vierovyznaní
8. ročník - Ľudská dôstojnosť, úcta k človeku
9. ročník- Zodpovednosť, zodpovednosť za seba.

Dejepis:

5. ročník - Listovanie v rodinnom albume, ako si človek vytváral rodinu, práca - trest alebo radosť, práca detí v prítomnosti a v minulosti, náboženstvo, keď zlyhá komunikácia - vojny
6. ročník - Svetové náboženstvá
7. ročník - Osvietená panovníčka- význam vzdelávania
8. ročník - Deklarácia ľudských práv a občianskych práv, vo víre revolúcií a nacionalizmu, zasľúbená zem Amerika - Deklarácia nezávislosti
9. ročník - Európa v medzivojnovom období- demokracia, komunizmus, fašizmus, nacizmus, Československo v medzivojnovom období- národnostné menšiny, obrazy druhej svetovej vojny- holokaust koncentračné tábory, Československo za železnou oponou- Charta 77, disidenti, nežná revolúcia

b) *Výchovou v duchu humanizmu, tolerancie a rešpektovania odlišností, prevenciou diskriminácie, šikanovania, trestnoprávnej zodpovednosti mládeže a záškoláctva na triednických hodinách*

Z: triedni učiteľia

T: úloha plnená priebežne počas školského roka

Povinné témy triednických hodín:

- Školský poriadok, Deklarácia práv dieťaťa – úvodné triednické hodiny
- Dohovor o právach dieťaťa, UNICEF
- Mesiac úcty k starším - október
- Šikanovanie v školskom prostredí
- Trestnoprávna zodpovednosť detí a mládeže
- Prevencia týrania a zneužívania detí - obchod s bielym mäsom

c) Zapojením žiakov do medzinárodných a národných projektov, súťaží v rámci jednotlivých predmetov, napr.:

Olympiáda ľudských práv

Z: Mgr. Bc. Ivana Paúrová, Mgr. Lenka Tvrdá

T: prvý polrok šk. roka

Týždeň zdravej výživy

Z.: Mgr. Martina Jalovičárová

T.: október

Dni nádeje

Z: vyučujúci TSV, VYV, SJL

T: október

Detský čin roka

Z: vyučujúci ETV, NBV

T: október - november

eTwinning – medzinárodné projekty (anglický jazyk)

Z.: Ing. Marcel Prievozník

T.: september – jún

exkurzia Krakow- Osvienčim pre žiakov 8., 9. ročníka

Z: PK SPV

T: podľa ponuky CK

3. Výchova mimo vyučovania

Ciele výchovy k ľudským právam realizujeme aj zapojením žiakov do mimovyučovacích aktivít, a to organizovaním besied, prednášok, záujmovou činnosťou, exkurziami, návštevou kultúrnych podujatí, výchovných koncertov, charitatívnymi podujatiami, spoluprácou s občianskymi združeniami a mimovládnyimi organizáciami, nástenkami a pod.

a) Charitatívne podujatia – v spolupráci s mimovládnyimi organizáciami a občianskymi združeniami, podporené akciami zverejnenými aj na webovom sídle školy :

- Svetový deň zvierat (Sloboda zvierat) - október
- Svetový deň boja proti týraniu detí - november
- Liga proti rakovine - Deň narcisov
- Spolupráca s Nadáciou pre deti Slovensko – Hodina deťom (november)

b) Besedy a prednášky – výchova v duchu humanizmu a demokracie, predchádzanie všetkých foriem diskriminácie a intolerancie, prevencia kriminality a patologických javov:

- o predstaviteľom policajného zboru SR alebo K7 Psovodi - záchranári Slovenskej republiky
- o so psychologičkou (Dospievania, Šikanovanie)
- o predstaviteľmi miestnej samosprávy
- o pracovníkmi CPPPaP v Žiline, so špeciálnym pedagógom

c) Iné podujatia:

- o Návšteva Diagnostického centra v Lietavskej Lúčke
- o Návšteva pojednávania Okresného súdu v Žiline

d) Výtvarné súťaže

Dni nádeje

Z: Mgr. Lenka Brodňanová, vyučujúci VYV na PV, vychovávateľa v SŠKD

T: október

Záložka do knihy, ktorá spája školy – tvorba knižných záložiek a ich výmena s partnerskou školou

Z.: vyučujúce VYV, vychovávateľa SŠKD

T: september - november

Vianočná pohľadnica

Z: Mgr. Lenka Brodňanová, vyučujúce PV

T: október- november

Červené stužky

Z: Mgr. Lenka Brodňanová, vyučujúce PV

T: december

e) Vysielania v školskom rozhlase, zamerané na významné dni, napr.:

- o Pamätný deň holokaustu - 9. 9.
- o Svetový deň boja proti fašizmu - 9. 11.
- o Deň boja za slobodu a demokraciu - 17. 11.
- o Deň zápasu za ľudské práva - 25. 3.
- o Deň víťazstva nad fašizmom - 8. 5.

f) Žiacka školská rada

Zasadnutia žiackej školskej rady zorganizovať raz za mesiac – vytvoriť žiakom priestor na vyjadrenie svojich nápadov, pripomienok k rôznym sféram fungovania školy:

- o príprava a realizácia projektov, akcií školy,
- o školský poriadok,
- o vyučovací proces,
- o mimovyučovacia záujmová činnosť
- o stravovanie.

4. Školské dokumenty rešpektujúce Deklaráciu práv dieťaťa

Práva a povinnosti žiakov sú stanovené v Školskom poriadku školy následne (výber vo vzťahu k výchove k ľudským právam):

Práva žiakov, žiak má právo:

- na vzdelanie,
- na zachovanie ľudskej dôstojnosti, na ohľaduplné, taktne zaobchádzanie zo strany učiteľa,

- zamestnancov školy a spolužiakov,
 - na jemu zrozumiteľný výklad,
 - k danému učivu položiť akúkoľvek otázku a dostať na ňu odpoveď,
 - má právo na omyl,
 - na čo najobjektívnejšie hodnotenie, právo byť informovaný o hodnotení a klasifikácii, na vhodný spôsob skúšania a prípravy,
 - zúčastňovať sa všetkých školou organizovaných akcií i mimoškolských podujatí, zhromaždení, besied, výletov a exkurzií,
 - v primeranom čase, priestore a primeraným spôsobom vyjadriť slobodne svoj názor na čokoľvek,
 - vyjadriť svoje pripomienky, postrehy, nápady v školskej schránke dôvery,
 - na slobodu myslenia, svedomia a náboženského cítenia a prejavu. Tieto práva však nesmú ohrozovať práva a slobody iných a musia byť v súlade s mravnými a právnymi normami Slovenskej republiky,
 - na voľný prístup k informáciám. Je úlohou školy ochraňovať žiakov pred informáciami a materiálmi, ktoré sú škodlivé z hľadiska ich zdravého vývinu, a ktoré sú v rozpore s právnym poriadkom Slovenskej republiky a morálkou spoločnosti, ktoré navádzajú k násiliu, xenofóbii, sexuálnemu zneužívaniu, závislosti a ďalším negatívnym prejavom,
 - na prestávku,
 - na ochranu súkromia,
 - na prostredie, ktoré neohrozuje jeho zdravý duševný a telesný vývin, na prostredie, kde nie je ohrozované jeho zdravie a život. Je povinnosťou školy zabezpečiť takéto prostredie všetkými možnými dostupnými prostriedkami, v súlade s právnymi normami Slovenskej republiky tak, aby žiaci boli chránení predovšetkým:
 - pred nezákonným užívaním narkotických a psychotropných látok definovaných príslušnými medzinárodnými zmluvami a zneužívaním žiakov pri výrobe a distribúcii týchto látok,
 - pred užívaním alkoholických nápojov akéhokoľvek druhu a v akomkoľvek množstve na pôde školy a akciách školy,
 - pred fajčením, či už priamym alebo vdychovaním cigaretového dymu iných fajčiarov,
 - pred sexuálnym využívaním a zneužívaním, vrátane prostitúcie a pornografie, prípadne inými
 - pred formami zneužívania a vykorisťovania,
 - pred krutým trestaním, týraním, mučením, ponižovaním, šikanovaním, obmedzovaním ich práv a slobôd, nevhodným zaobchádzaním,
 - sa slobodne združovať a zhromažďovať,
 - na spravodlivý proces, má právo byť vypočutý, príp. konfrontovaný. Žiak má právo vyjadriť sa ku svojmu previneniu a primerane sa obhájiť,
 - na oddych a voľný čas.
- Žiak z dôvodu uplatňovania si svojich práv nesmie byť postihnutý, znevýhodnený, ani sankcionovaný školou.

Odporúčania podľa Pedagogicko-organizačných pokynov na šk. rok 2019/2020

V súlade s medzinárodnými záväzkami SR v problematike ľudských práv a Celoštátnou stratégiou ochrany a podpory ľudských práv v SR, schválenou vládou SR uznesením číslo 71/2015:

1.
 - a) definovať v ŠkVP a následne uplatňovať stratégie na rozvoj kritického myslenia vo vzťahu k demokratickému občianstvu a k ľudským právam, vrátane ich sledovania a vyhodnocovania,
 - b) implementovať do učebných osnov vyučovaných predmetov témy súvisiace s demokratickým občianstvom a ľudskými právami,

- c) výchovu k ľudským právam v triede a škole usmerňovať tak, aby sa stala integrálnou súčasťou celoživotného procesu podpory a ochrany ľudských práv, aby podporila hodnotu človeka ako ľudského jedinca a rozvoj medziľudských vzťahov v demokratickej spoločnosti,
- d) zapájať deti a žiakov do aktivít v oblasti výchovy k ľudským právam organizovaním besied, súťaží, stretnutí, tematických výstav, návštev divadelných predstavení s tematikou ľudských práv,
- e) podporovať účasť pedagogických zamestnancov na vzdelávaní so zameraním na demokratické občianstvo a ľudské práva v záujme dosahovania multietnických a multikultúrnych kompetencií učiteľov,
- f) vytvárať priaznivé multikultúrne prostredie v škole (prostredníctvom chápaného a kritického spôsobu štúdia jednotlivých kultúr napomôcť žiakom porozumieť iným kultúram),
- g) prispievať k rozvíjaniu výchovy k demokratickému občianstvu a občianskej spoločnosti posilňovaním výraznejšej spoluúčasti žiakov na riadení života školy efektívnejšou spoluprácou so žiackymi školskými radami a študentskými parlamentmi,
- h) vytvárať žiakom v rámci výchovno-vzdelávacieho procesu situácie na tréning nadobudnutých poznatkov o demokratickom občianstve, ľudskej dôstojnosti, rovnosti a slobode počas celého ich štúdia.

2. Do ŠkVP zapracovať prierezové témy súvisiace s multikultúrnou výchovou, výchovou v duchu humanizmu a so vzdelávaním v oblasti ľudských práv, práv dieťaťa, práv osôb so zdravotným postihnutím, rovnosti muža a ženy, predchádzania všetkým formám diskriminácie, xenofóbie, antisemitizmu, intolerancie, extrémizmu, rasizmu a nenávistných prejavov.

3. V súlade so Stratégiou SR pre mládež na roky 2014 – 2020 využiť vo výchovno-vzdelávacom procese informácie a metodické námety orientované na globálne témy a hodnotovú výchovu vo výučbe rôznych vyučovacích predmetov a odborného-metodického materiálu Globalizácia, aktívne ľudské práva, radikalizmus, extrémizmus, migračná kríza.

4. Viest' žiakov k aktívnej účasti pri kreovaní a fungovaní žiackej školskej rady a podporovať participáciu žiakov a ich zákonných zástupcov na rozhodovacích procesoch otvorenej školy (tvorba školského poriadku, školského rozpočtu a pod.), pristupovať dôsledne k napĺňaniu výchovy k ľudským právam pri rozvíjaní ich občianskych kompetencií.

5. Poskytnúť žiakom informácie o inštitúciách a mimovládnych neziskových organizáciách pôsobiacich v oblasti ochrany ľudských práv (verejný ochranca práv, prokuratúra, komisár pre deti) a o možnosti vykonávať dobrovoľnícku činnosť v lokalite školy, komunite, regióne.

6. Odporúčame školám zapojiť sa do aktivít EÚ dialógu mladých, ktorý zabezpečuje konzultácie s mladými ľuďmi pre formovanie politiky EÚ a SR v oblasti mládeže a zároveň je príspevkom k výchove k demokratickému občianstvu.

Práva detí

1. Vo výchovno-vzdelávacej činnosti rešpektovať Dohovor o právach dieťaťa. Veku adekvátnou formou oboznamovať deti a žiakov s ich právami a povinnosťami v zmysle tohto dokumentu s využívaním aktivizujúcich metód. V MŠ využívať primerané piktogramy, symboly a obrázky, ktorých význam je deťom vopred známy. V súvislosti s ľudsko-právnymi aspektmi problematiky násilia páchaného na deťoch odporúčame školám a školským zariadeniam, aby na viditeľnom mieste, ktoré je prístupné všetkým žiakom zverejnili všetky dôležité čísla telefonických a internetových liniek slúžiacich pre deti v prípadoch, ak sa cítia byť psychicky, fyzicky, sexuálne, alebo inak ohrozené.

2. Odporúča sa veku primeraným spôsobom informovať deti a žiakov o zmysle a príslušných ustanoveniach Opčného protokolu k Dohovoru o právach dieťaťa o predaji detí, detskej prostitúcii a detskej pornografii, Opčného protokolu k Dohovoru o právach dieťaťa o účasti detí v ozbrojených konfliktoch, Opčného protokolu o procedúre oznámení, o Dohovore Rady Európy o ochrane detí pred sexuálnym vykorisťovaním a sexuálnym zneužívaním detí a Dohovore o právach osôb so zdravotným postihnutím. V súlade so Stratégiou prevencie kriminality a inej protispoločenskej činnosti v SR na roky 2016 – 2020 sa odporúča učiteľom a vychovávateľom aplikovať článok 5 Dohovoru Rady Európy o ochrane detí pred sexuálnym

vykorisťovaním a sexuálnym zneužívaním vo výchovno-vzdelávacom procese, na triednických hodinách a v mimovyučovacích aktivitách.

3. V nadväznosti na úlohy vyplývajúce z Národnej stratégie na ochranu detí pred násilím a činnosti Národného koordinačného strediska pre riešenie problematiky násilia na deťoch sa odporúča podporiť informovanosť o ochrane a právach detí medzi osobami, ktoré majú pravidelný kontakt s deťmi v oblasti výchovy a vzdelávania, rozvíjať ich kompetenciu „konať v najlepšom záujme dieťaťa“, metodicky usmerňovať výchovno - vzdelávací proces v oblasti napĺňania strategických cieľov Národnej stratégie na ochranu detí pred násilím.

4. Zapracovať do školského poriadku explicitnú garanciu zabráňujúcu postihu dieťaťa a žiaka, jeho zvyhodnenia alebo sankcionovania z dôvodu uplatnenia si svojich práv.

5. Podporovať rozširovanie profesionálnych kompetencií pedagogických a odborných zamestnancov v oblasti práv detí.

Antidiskriminácia

1. Dôsledne uplatňovať zákaz všetkých foriem diskriminácie a segregácie. Eliminovať nežiaduce javy, akými je priestorové, organizačné, fyzické a symbolické vylúčenie alebo oddelenie rómskych detí a žiakov v dôsledku ich etnickej príslušnosti (často v kombinácii so sociálnym znevýhodnením), iných detí a žiakov so znevýhodnením od ostatných detí a žiakov. Vytvárať vhodné podmienky na ich vzdelávanie v školách a triedach spolu s majoritnou populáciou.

2. Šíriť myšlienky tolerance, akceptácie odlišností a zlepšovanie postojov voči znevýhodneným skupinám obyvateľstva, eliminovať intoleranciu a nenávisťné prejavy.

3. Podporovať povedomie o schopnostiach a prínose osôb so zdravotným postihnutím, podporovať uznávanie zručností, predností a schopností osôb so zdravotným postihnutím ako aj ich prínosu pre pracovisko a trh práce.